

УДК 371.3:34

О. Ю. ШЛИЧЕК

м. Миколаїв

ФЕНОМЕН ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРАВознавства: ФОРМУВАННЯ ТА ФАКТОРИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена проблемі вивчення особливостей формування правової свідомості майбутніх учителів правознавства. Обґрунтовано значущість визначальних факторів. Розглянуто особливість структури та змісту правової свідомості. У науковій статті обґрунтовано реалізацію педагогічної моделі формування правової свідомості майбутнього вчителя правознавства, що передбачає запровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій у процесі правового навчання, поглиблення деонтологічного аспекту їхнього викладання.

Ключові слова: правосвідомість, морально-духовний імператив, соціально-активна поведінка, правові смисли, духовність, відповідальність.

Постановка проблеми. Особливою соціальною групою сучасного українського суспільства та новою генерацією творців правової державності в Україні є молодь. Від рівня якісного показника правової свідомості, здатності бути активною та творчою силою залежить утвердження демократичного правопорядку в країні. Розвиток правової свідомості пов'язаний з усвідомленням права як загальнолюдської цінності, визначальної ролі в регулюванні суспільних відносин, створення сприятливих для розвитку індивіда умов, гарантій та механізмів забезпечення прав і свобод, високого рівня соціально-правової активності, правової компетентності майбутніх фахівців.

Актуальність теми дослідження визначається активізацією формування національно-патріотичної та правової свідомості в сучасній Україні. Загостреними проблемами сучасного суспільства є посилення позицій політичного радикалізму, появи екстремізму та сепаратизму в державі.

На виконання листа Міністерства освіти і науки України від 29.07.2014 № 1/9-382 з метою дотримання конституційних прав та свобод громадян, формування громадянсько-патріотичних цінностей та правової свідомості молоді, попередженню завданню шкоди суспільним відносинам та авторитету держави, «ураховуючи складну суспільно-політичну ситуацію особлива політико-правова відповідальність полягає на педагогічну еліту та науково-педагогічних працівників за виховання високих моральних якостей та

толерантності, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, консолідації суспільства».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування правової культури майбутнього вчителя, визначення змісту правової освіти у вищих педагогічних навчальних закладах займаються Г. П. Васянович, М. І. Городинський, М. К. Подберезький, Т. М. Почтар, Н. М. Яковлева, І. А. Романова, О. Ф. Скакун, Н. О. Ткачова, Л. В. Твердохліб, М. Й. Штангрет, Ю. Ю. Калиновський, Г. П. Климова, Н. О. Ткачова, М. М. Цимбалюк [4–8].

Узагальнення та аналіз результатів наукових досліджень М. М. Цимбалюка, П. В. Макушева, А. С. Морозова виявляють ті соціальні явища, що сприяють деформації правосвідомості громадян України та визначають шляхи її попередження.

Успішному розв'язанню сучасних державних та освітніх проблем значною мірою сприяє вивчення та використання передових педагогічних ідей і досвіду, накопичених протягом усієї історії розвитку педагогічної науки і практики, зокрема педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, котра в сучасних умовах виховання відповідальності, розвитку громадянсько-правової свідомості молоді, набуває нового змісту та усвідомлення. Видатний український педагог наголошував, що формування почуття відповідальності базуються на внутрішніх якостях людини у свідомих діях, коли вчинки оцінюються особистою совістю, усвідомленням обов'язку перед суспільством. «Серцевиною людини її стержне-

вим коренем є обов'язок та відповідальність перед Вітчизною, перед пам'яттю та моральними цінностями народу, перед іншою людиною – її долею, щастям, народженням і смертю» [16, 35].

Аналіз досліджень у галузі педагогіки, загальної та юридичної психології, юриспруденції свідчить про те, що науковцями приділяється значна увага питанню формування правової свідомості молоді, правової культури та правового виховання різних категорій громадян та суб'єктів навчально-виховного процесу. У той же час висвітлення цієї проблеми вищевказаними авторами не обґрунтовує малодосліджені аспекти формування правової свідомості, котрі потребують подальшого наукового опрацювання. До них належать теоретико-методологічні аспекти професійної правової свідомості особистості педагога.

Правосвідомість сучасних українських громадян характеризується як неоднорідна, суперечлива, у якій поєднуються демократичні цінності з ознаками тоталітарного режиму, що руйнує провідні цивілізаційні прояви правової культури, є джерелом розвитку деформацій правової поведінки в соціумі [7]. Право та його гуманістичні принципи не зайняли належного місця в духовному імперативі особистості, мотивації життєвої поведінки. Правовий інфантилізм та інші форми деформації правосвідомості проявляються в поведінці молоді. Негативні явища спостерігаються в духовно-моральному аспекті. Зазначене унеможлиблює формування компетентної, цивілізованої особистості майбутнього фахівця.

На формування правосвідомості особистості впливають соціально-політичні, економічні, духовні, культурні фактори [4; 5]. До зовнішніх факторів, що впливають на стан правомірної поведінки фахівця, уналежнюють якість та досконалість чинного законодавства в державі, наявність механізмів його реалізації, ступінь соціально-правової захищеності особистості, забезпечення соціальних гарантій, дотримання чинного законодавства. Одним із факторів, що негативно впливає на формування правової свідомості молоді, є наявність несумісного з правовим вихованням явища – пропаганди насильства, жорсто-

кості та агресії засобами масової інформації. Це деформує повагу до законності та правопорядку, втрачаються моральні принципи та ідеали, духовність особистості. Є необхідним законодавче регулювання цього питання, насамперед Основним Законом нашої держави. Актуальним є прийняття нормативно-правових актів, що дозволили б притягувати до юридичної відповідальності осіб за негативний вплив на свідомість молоді.

Вважаємо, що правова свідомість характеризується особливостями, обумовленими віковим критерієм, соціально-економічним і суспільно-політичним становищем. Аналіз об'єктивних факторів формування правосвідомості особистості дозволяє до основних детермінант цього процесу зарахувати систему таких соціальних явищ, як соціально-економічну структуру суспільства, систему загальної та професійної освіти в державі.

На правосвідомості майбутнього фахівця позначаються особливості його виховання, освіти, особисті потреби й інтереси, світогляд, здібності, самооцінка, психологічні особливості, якісна правова освіта в ЗОШ та ВНЗ. Одним із складників правової політики держави є стратегія розвитку юридичної освіти, її вдосконалення, поглиблення серед різних верств населення, насамперед серед молоді.

Звичайно, домінантним чинником формування правової свідомості молоді є стан освітньо-правового середовища як складовий елемент соціальних відносин у сучасному суспільстві.

Постановка завдання статті є виявлення у структурі правосвідомості специфічних констант: об'єктивних та суб'єктивних факторів досліджуваної категорії; аналіз визначальних чинників процесу формування правової свідомості в сучасних умовах ВНЗ майбутнього вчителя правознавства; здійснення заходів щодо попередження деформацій правової свідомості молоді.

Виклад основного матеріалу. Першочерговим завданням у ході підготовки майбутнього вчителя є забезпечення досягнення ним належного рівня правових знань із різних галузей права, розвиток правового інтелекту. Оволодіння юридичними дефініціями, орієнтація в чинному законодавстві, соціаль-

но активна поведінка в різних правових відносинах та юридичних ситуаціях – визначальні риси правової свідомості фахівця, що формуються завдяки усвідомленню соціальних цілей права, критичному переосмисленню особливостей сучасної національної правової системи з позицій загальнолюдських правових цінностей. Проявами соціально-активної легітимної поведінки є розвинуті компетентності свідомо керуватися нормами права в повсякденному житті.

Підтримуючи наукову думку О. Ф. Скакун [8], Ю. Ю. Калиновського [5], даємо таку дефініцію категорії «правова свідомість майбутнього вчителя правознавства» – сукупність оцінних думок та настанов, що визначають ставлення майбутніх фахівців до права та чинного законодавства, практики його застосування в різних соціально-правових відносинах, сформованість внутрішнього духовно-правового імперативу, стійких позитивних стереотипів і прогнозів особистісної поведінки в соціумі, котрі регулюють професійну педагогічно-правову діяльність майбутнього вчителя правознавства.

Формування правової свідомості залежить не тільки від об'єктивної ситуації, у якій розвивається цей процес. Велике значення мають і фактори суб'єктивного характеру, серед яких слід назвати дві групи чинників:

- 1) зовнішні, до яких належать інститути правової системи, національні та соціальні групи, різні неформальні об'єднання, під впливом яких відбувається соціалізація особистості;
- 2) внутрішні, що характеризують механізм світосприймання норм права та прийняття рішень тощо. Останні охоплюють потреби, ставлення до права, інтереси, духовні цінності, індивідуальні психологічні якості людини. Правосвідомість особистості є складним, багатогранним, поліструктурним утворенням, і тому під час створення структурно-діяльничої моделі процесу формування правосвідомості особистості майбутнього вчителя необхідно враховувати всі її функціональні елементи: правову психологію, правову ідеологію та правову настанову [8]. Правова психологія – це сукупність почуттів і емоцій, що виражають ставлення індивіда, групи, суспільства до правових явищ. У ній провідним елементом є емоції, а не по-

нятійні форми відображення правової дійсності. У процесі формування правової психології ми враховуємо індивідуальну характеристику психічного стану, емоційно-вольову сферу особистості [3; 10, 184–187; 11, 177–185]. Правова ідеологія є системою правових принципів, ідей, теорій, концепцій, що відображають теоретичне осмислення правової реальності, усвідомлене проникнення в сутність правових явищ і спричиняють готовність до певної правової поведінки в результаті оцінки правових явищ. Інтелект є провідним елементом правової ідеології.

Підтримуючи важливість зазначеної структури (О. Ф. Скакун [8], Г. П. Клімова [4]), вважаємо за необхідне ввести внутрішній духовно-правовий імператив, як невід'ємну складову правосвідомості особистості [10, 184–187].

Беручи до уваги думку науковців про те, що людина не може керуватися у сфері правового регулювання тільки раціональним мисленням, потребує вивчення проблема розвитку правових почуттів, оскільки емоційне забарвлення суттєво впливає на рівень правової свідомості та характер правової поведінки особистості [3].

Правосвідомість та її формування зумовлюється взаємодією соціальних та індивідуально-психологічних факторів та потребує тривалого часу.

Це пояснюється тим, що простіше змінювати зовнішні умови існування та життєдіяльності людини та керувати її формальною поведінкою, аніж змінювати власні орієнтири та брати на себе відповідальність за вибір своєї соціальної позиції та життєвих орієнтирів.

Із метою позитивного розв'язання зазначеної проблеми та, спираючись на її психолого-педагогічний аналіз, власний педагогічний досвід викладання правових дисциплін у ВНЗ, під час дослідження розроблено особистісно-професійну модель та методику формування правосвідомості майбутнього вчителя правознавства.

Методика викладання дисциплін правознавчого циклу має сприяти досягненню такого рівня правосвідомості особистості, котрий відповідає вимогам цілеспрямованої організації процесу інтеріоризації загальнолюдських цінностей і гуманістичних ідеалів. Для

цього необхідно впровадження в навчально-виховний процес методики такого психолого-педагогічного підходу щодо з'ясування гуманістичної ролі права та його духовно-моральної природи, котрий під час реалізації, формуючи рефлексивне мислення та правовий світогляд, створює психологічні умови для розвитку правових переконань та вироблення гуманістичних ціннісно-правових орієнтацій. Юридична освіта майбутнього викладача правознавства передбачає поєднання професійної майстерності особистості з усвідомленням правозахисних цінностей та етико-моральних норм. У таких методичних умовах формується інтелектуальний педагогічно-правовий компонент, правові настанови на соціально-активну легітимну поведінку, а також відбувається професійна підготовка до викладання правознавства в ЗОШ та школах нового типу. Отже, правова освіта повинна забезпечити гуманістично розвинуту емоційно-вольову сферу правосвідомості, стійких реакцій у галузі права та правовідносин.

Формуванню інтелектуального рівня правової свідомості сприяє наукова робота студентів. Значний інтерес викликають проблемні аспекти сучасної політико-правової ситуації та державотворення.

Фахова самосвідомість як складник правосвідомості особистості може бути сформована в умовах, коли майбутній учитель активно вступає в практичну суспільно-педагогічну діяльність. Формування педагогічно-правових компетенцій забезпечують ознайомчо-правова та педагогічна практики. Під час правничої практики майбутні фахівці ознайомлюються з елементами державного будівництва, поглиблюють знання із системи правоохоронних органів, органів судової влади, формують потреби та переконання в доцільності та необхідності чинного законодавства, вчать захищати власні права та права оточуючих, спираючись на правові норми. Отже, ці заходи розвивають поведінковий аспект правової свідомості майбутнього вчителя правознавства, оскільки відбувається більш детальне знайомство з такими різновидами реалізації норм права як використання та застосування.

Фахова педагогічна правова компетентність формується в період педагогічної прак-

тики в умовах ЗОШ, де вчитель правознавства виконує навчально-виховну функцію, розвиваючи в учнях юридичні знання, вміння та навички, виховує правову культуру та соціальну активність. Студенти вчать застосовувати психологічно-педагогічні методи впливу на свідомість учнівської молоді. Професійна фахова педагогічна діяльність пов'язана з такими морально-духовними уявленнями, як гуманізм, любов до дітей. Постійне їхнє дотримання є необхідною умовою формування педагогічної майстерності та педагогічної техніки особистості майбутнього фахівця. Важливим чинником виховання правомірної поведінки є вплив на свідомість методами правового виховання.

Фундаментом фахового зростання майбутнього вчителя правознавства є правова свідомість, що формується на основі цілеспрямованої формувальної пізнавально-професійної потреби особистості фахівця в постійному поповненні та оновленню юридичних знань, умінь та навичок за допомогою різноманітних джерел, сучасних комп'ютерних інформаційних технологій. Самоосвіта є самопізнання людиною своїх сутнісних сил, свідоме прагнення доповнити та оновити свої знання в процесі цілеспрямованої самостійної, професійної діяльності. Для майбутнього фахівця самоосвіта зумовлюється та регулюється внутрішніми потребами й інтересами особистості, що органічно пов'язані з проявом психолого-педагогічних механізмів розвитку самоосвіти особистості.

У процесі формування правосвідомості необхідно враховувати психологічні фактори, що впливають на розвиток важливих структурних елементів правосвідомості: на рівень духовно-моральної стійкості, що визначає спосіб орієнтації особистості в системі загальнолюдських цінностей та гуманістичних ідеалів, життєву позицію, за якої поведінка людини, в тому числі і правомірна, детермінується суспільно-корисними цілями та мотивами [11, 177–185]. У разі доволі високого рівня сформованості правосвідомості виникає морально-духовний імунітет на негативні впливи та чинники, що проявляються в здатності людини змінювати як зовнішні обставини, так і власну поведінку.

Важливим аспектом зазначеної проблеми є необхідність врахування бажання особистості сумлінно виконувати вимоги норм права, потреба в правовому самонавчанні. У цьому випадку йдеться насамперед про вирішення проблем мотивації, заохочення майбутнього педагога до участі в соціально-правовому житті, педагогічній діяльності, тобто про запровадження системи ціннісних, а не примусових мотивів правової соціалізації [5]. Ефективність цього процесу залежить від ступеня сформованої особистісної відповідальності майбутнього фахівця за результат соціальної поведінки як суб'єкта навчання в умовах ВНЗ та суб'єкта різних правових, відносин на сучасному етапі державотворення.

Реалізація розробленої нами педагогічної моделі формування правової свідомості особистості майбутнього вчителя правознавства довела, що формування проходить найбільш ефективно з втіленням у навчально-виховний процес вищого навчального закладу методичної системи, що містить етапи формування професійної правової свідомості майбутнього вчителя правознавства, розвиток фахової педагогічно-правової цілеспрямованості, застосування психолого-педагогічних технологій, тренінгів, правових механізмів в процесі викладання правознавчих та педагогічних дисциплін, поглиблення деонтологічного аспекту їх викладання, створення суб'єктивного ціннісно-сміслового поля особистості майбутнього вчителя правознавства.

Методичними умовами реалізації особистісно-професійної моделі є впровадження інформаційно-комунікаційних інноваційних технологій правового навчання. Про результати їхньої апробації нами зазначено в попередніх наукових працях (модульно-контекстна технологія [12, 208–220], проектна технологія [14, 213–217], інтерактивна технологія [14, 213–217], Multimedia технологія [15, 60–63], технологія дебатів [14, 213–217]). Апробований ситуативний метод інтерактивної технології в навчально-виховному процесі є важливою педагогічною умовою формування правосвідомості майбутнього вчителя правознавства.

У процесі профілактичної правовиховної роботи та формуванні правосвідомості моло-

ді важливе значення має також вивчення психолого-педагогічної характеристики особистості, в якій розглядається індивідуальна характеристика психічного стану, властивостей особистості, характеристика стану її емоційно-вольової сфери в конкретній стресовій ситуації. Підготовка вчителів правознавства, повинна здійснюватись за допомогою засобів психолого-педагогічних методів, що передбачають оволодіння практичними уміннями та навичками психокорекційної роботи та необхідними прийомами психологічної саморегуляції та відновлення особистості [10, 184–187; 11, 177–185]. До таких методик належать засоби індивідуальної та групової психокорекції, спрямовані на зняття психологічних бар'єрів у свідомості та підсвідомості людини. У цьому аспекті доцільно впроваджувати в навчально-виховний процес такі психолого-педагогічні методи та прийоми: психологічні тренінги, аутотренінги, рольові й ситуаційні ігри тощо. Використання органічно пов'язано з процесами перебудови та зміни психологічного стану свідомості людини, що відбуваються у зв'язку з розвитком нових соціально-економічних процесів сьогодення, дає можливість формувати необхідні психолого-педагогічні якості майбутнього вчителя, що зумовлюють розвиток стійких позитивних стереотипів і прогнозів особистісної фахової та в складних життєвих ситуаціях, формування правової психології в структурі правосвідомості. Наприклад, групові та індивідуальні психологічні тренінги спілкування студентів формують необхідні професійно-педагогічні уміння й навички, пов'язані з розвитком професійно-педагогічної цілеспрямованості та правосвідомості майбутніх учителів правознавства. Зокрема методи психокорекції та психорегуляції розвивають у студентів уміння керувати своїм психічним станом та емоційно-вольовою сферою, стримуючи при цьому негативні емоції та спрямовуючи енергетично-вольові можливості на конструктивне розв'язання завдань, що виникають у різних життєвих ситуаціях правових відносинах та професійно-педагогічній діяльності майбутніх учителів.

Із метою попередження деформацій правової свідомості, делінквентності її поведін-

кового рівня нами визначено запровадження в навчально-виховний процес правових механізмів формування правової свідомості студентів [13, 249–259].

Формування у студента – майбутнього вчителя правознавства – професійного обов'язку починається з перших днів навчання у ВНЗ. Початковою стадією цього процесу є накопичення знань про право, законодавство, професійно-педагогічну діяльність. Глибина юридичних знань та формування педагогічної майстерності в структурі особистості майбутнього вчителя є запорукою виховання правових переконань майбутнього фахівця. Переконання виступають стимулюючим мотивом волі та діяльності особистості. Вони залежать не тільки від об'єму знань, але й від праворозуміння й усвідомлення дійсності студентом. Необхідним етапом у формуванні правової свідомості є трансформація знань та переконань у настанову діяти правомірно та соціально активно.

Відповідно до чинного законодавства (ЗУ «Про вищу освіту» [2]), особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, зобов'язані дотримуватися законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу; виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану. У вищому закладі освіти (МНУ імені В. О. Сухомлинського) у чинних локальних актах (Колективний договір) містяться норми, що регулюють питання етики та культури правової поведінки молоді.

З I курсу в умовах ВНЗ вважається за необхідним введення спецкурсу «Права та обов'язки студента університету».

Для формування деонтологічного аспекту правової свідомості майбутніх фахівців учителів правознавства фахової підготовки до правово-виховної педагогічної діяльності з неповнолітніми в навчально-науковому інституті історії та права, політології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського в навчально-виховний процес запроваджено спецкурс «Правова деонтологія: духовно-аксіологічний аспект».

Формування правової свідомості, правової культури, як розвивається на основі значених вище факторів, значною мірою за-

лежить від характеру, темпу, змісту процесу правової соціалізації молоді особи.

При цьому відбувається цей процес як в умовах стихійного впливу на людину різних обставин і в умовах правового виховання, тобто цілеспрямованого формування особистості, завдяки якому вона засвоює основні правові цінності, установки, переконання. Це сприяє виробленню первинних моделей поведінки та допомагає спрямувати людину на свідому участь у правовому та політичному житті.

Висновки і перспективи досліджень. Теоретико-методологічний аналіз проблеми формування правової свідомості майбутнього фахівця – вчителя правознавства дозволив встановити, що в умовах сучасного розвитку правової системи держави зазначена проблема набуває вагомого значення, її розв'язання пов'язане з пошуком нової парадигми розвитку освіти у ВНЗ, із завданнями модернізації вищої педагогічної та юридичної освіти, впровадженням сучасних інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій правового навчання.

Формування світогляду майбутніх фахівців-учителів правознавства повинно відбуватися на тисячолітніх засадах відданості Богові, Вітчизні та своєму народу. Розвиток духовно-моральної та правової сфери має бути захищений від деструктивних систем впливу на особистість.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua/laws.htm>.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua/laws.htm>.
3. Васильев Я. В. Психологічні компоненти духовності / Я. В. Васильев // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: збірник наукових праць. — К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. — № 35 (59). — 208 с.
4. Клімова Г. П. Структурно-функціональний підхід до аналізу правосвідомості / Г. П. Клімова // Вісник національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. — Х. : Право, 2012. — № 3 (13). — 312 с.
5. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність / Ю. Ю. Калиновський. — Х. : Право, 2008. — 288 с.
6. Ткачова Н. О. Педагогічні основи формування правосвідомості учнів професійно-технічних

- навчальних закладів: дис. ... доктора пед. наук : / Ткачова Н. О. — К., 2002. — 565 с.
7. Цимбалюк М. М. Формування правосвідомості громадян у процесі розбудови громадянського суспільства: дис... канд. юр. наук : 12.00.12 / Цимбалюк М. М. — К., 2004. — 183 с.
 8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 520 с.
 9. Habermas J. Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy. — Cambridge, 1996.
 10. Шличек О. Ю. Роль морально-духовного фактора у формуванні правової свідомості майбутнього вчителя правознавства / О. Ю. Шличек // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : збірник наукових праць. — Випуск 29. — К.: КНЛУ-НМАУ, 2005. — С. 184—187.
 11. Шличек О. Ю. Психологічні фактори формування правосвідомості майбутніх вчителів правознавства / О. Ю. Шличек // Науково-методичний збірник «Гуманізація навчально-виховного процесу». — Слов'янськ, 2006. — С. 177—185.
 12. Шличек О. Ю. Модульно-контекстна технологія навчання майбутніх учителів правознавства / О. Ю. Шличек // Науковий вісник Миколаївського державного університету : збірник наукових праць. — Випуск 24 : педагогічні науки. — Миколаїв, 2009. — С. 208—220.
 13. Шличек О. Ю. Удосконалення чинного законодавства як фактор формування правової свідомості студентської молоді / О. Ю. Шличек // Вісник національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: «Філософія, філософія права, політологія, соціологія». — Харків, 2012. — С. 249—259.
 14. Шличек О. Ю. Формування правової свідомості студентської молоді методом соціально-екологічного проектування / О. Ю. Шличек // Професіоналізм викладача вищої школи : освітні технології : [збірник статей до Міжнародної науково-практичної конференції]. — Миколаїв : Іліон, 2004. — С. 213—217.
 15. Шличек О. Ю. Вплив новітніх інформаційних технологій на формування правосвідомості майбутніх учителів правознавства / О. Ю. Шличек // Январские педагогические чтения: актуальные проблемы модернизации образовательного процесса. — Симферополь, 2006. — С. 60—63.
 16. Сухомлинський В. О. Виховання обов'язку // Вибрані твори: У 5 т. — Т. 2. — К., 1977. — С. 35.

A. YU. SHLYCHEK

Mykolaiv

THE PHENOMENON OF LEGAL AWARENESS OF THE FUTURE TEACHER OF JURISPRUDENCE: FORMATION AND FACTORS OF STRAIN PREVENTION

This article is devoted to studying the features of formation of legal awareness of the future teachers of jurisprudence. The importance of determining factors is substantiated. The peculiarity of the structure and content of legal awareness is considered. The implementation of pedagogical model of forming legal awareness of the future teacher of jurisprudence, which includes the introduction of modern innovative pedagogical technologies into the process of legal education and deepening deontological aspect of their teaching is grounded in the article.

Key words: legal awareness, moral and spiritual imperative, socially active behavior, legal implications, spirituality, responsibility.

A. Ю. ШЛИЧЕК

г. Николаев

ФЕНОМЕН ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ПРАВОВЕДЕНИЯ: ФОРМИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ДЕФОРМАЦИЙ

Статья посвящена исследованию особенности формирования правового сознания у будущих учителей правоведеия. Обосновано значимость определяющих факторов. В статье рассмотрены особенности структуры и содержания правового сознания будущего учителя, личностные качества. В научной статье обосновано реализацию педагогической модели формирования правового сознания будущего учителя правоведеия, которая включает в себя внедрение современных инновационных педагогических технологий в процессе правового обучения, углубления деонтологического аспекта их преподавания.

Ключевые слова: правосознание, внутренний нравственно-духовный императив, правовые смыслы, социально-активное поведение, духовность, ответственность.

Стаття надійшла до редколегії 17.07.2014